

Profil de muzician: Matei N. Jurebiță (1908-1997)

Cuvinte cheie: compozitor, Covasna, București, manuale școlare

Key words: composer, Covasna, Bucharest, textbooks

Abstract

In the gallery of prominent people who have raised from the south-eastern Transylvania, in the articles is evoked the musician's Matei N. Jurebiță personality, originated from Covasna –Voinești. From the first moments after his Bucharest Conservatory graduation, Matei Jurebiță joins the Romanian army as a music officer, and starting with September 1946, Matei Jurebiță gets involved in the musical education, in Bucharest.

His laborious work at the theoretical studies chair from The Middle School of Music, Bucharest, brought Matei Jurebiță a well-deserved appreciation. It was, after a few close musicians' confessions, among the first teachers in the country who achieved the first didactic degree.

As titular holder of the discipline "theory and solfeggio", Matei Jurebiță, alone or in collaboration, in several successive years, signed many textbooks intended for primary education and for the professional milieu. As a musician, he composed symphonic music: fanfare, instrumental and choral music.

Recuperarea prin cartea tipărită a personalităților de ieri și de azi, al căror loc de realizare s-a derulat în județele Covasna și Harghita, precum și a celor care și-au găsit împlinire pe alte meleaguri ale țării, s-a transformat în anii din urmă într-o acțiune ce merită, evident, nu numai a fi mereu apreciată dar și, mai ales, continuată cu toate eforturile financiare și de concepție relansate de către instituțiile locale, precum: Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” etc.

În galeria oamenilor de seamă care s-au ridicat de pe aceste meleaguri îl evocăm aici și pe muzicianul Matei N. Jurebiță, originar din Covasna – Voinești.

Cu studii elementare la Voinești – Covasna, și liceale la Brașov și Sighișoara, Matei Jurebiță se dovedește de timpuriu un element pasionat pentru muzică, motiv pentru care își va desăvârși studiile de specialitate la Academia de Muzică și Artă Dramatică din București (1931-1937)¹ unde a avut o echipă de mari profesori, precum Ioan D. Chirescu (teorie – solfegiu), Mihail Jora (armonie), Dimitrie Cuclin (contrapunct, fugă, forme muzicale și estetică), George Breazul (enciclopedie și pedagogia muzicii), Constantin Brăiloiu (istoria muzicii și folclor), Ștefan Popescu (ansamblul coral, dirijat și compoziție bisericească)².

De tânăr, M. Jurebiță fondează și dirijează Corul „Astra” din Covasna, iar în perioa-

da studiilor de la București colaborează cu Societatea Corală „Carmen”, dirijată de D.G. Kiriac, 1930-1935, și ca solist și dirijor secund al Coralei „César Frank” (1935-1938), formația aceasta fiind condusă de Ștefan Popescu³, profesorul de la Conservatorul bucureștean care a dat și „prima generație de maeștri / dirijori de cor profesioniști: Ștefan Mureșianu, Ioan Totan, Petre Gherman, Gheorghe Arnăutu, Ion Crăciunescu, *Matei Jurebiță* (subl.n.), Constantin Zamfir, Arșag Dirașian, Gheorghe C. Ionescu, Ion Alexandrescu⁴ ș.a.

Încă din primele momente de după absolvirea Conservatorului bucureștean, Matei Jurebiță se încadrează ca ofițer de muzică în Armata Română. Opțiunea sa nu a fost însă favorabilă funcției și pasiunii dintru început. Astfel, imediat după cel de-al Doilea Război Mondial, ani grei din punct de vedere economic, muzicile militare au trecut și ele printr-o restructurare de personal și reorganizare masivă. După ordinul de contopire din cele 69 de formații instrumentale de elită, existente la acea dată, s-au redus 22, și iată cum, începând cu anul 1946, au rămas în activitate 47 de formații de acest gen. A urmat apoi și reducerea personalului militar de specialitate din care 300 de subofițeri și 26 de ofițeri au fost trecuți în rezervă „fie la cerere, fie din oficiu”⁵. Iată, deci, motivul pentru care, începând cu septembrie 1946, Matei Jurebiță va trece în învățământul muzical din București. Eșalonul muzicilor militare, o excelentă mișcare de creație și interpretare instrumentală,

condusă de muzicianul de carieră Egizio Massini (1894-1966), își anunța destrămarea.

Deși există la această dată o *Istorie a muzicilor militare* (București, Editura Militară, 2006, cu 360 de pag.), numele și activitatea profesională a ofițerului de muzică Matei Jurebiță lipsesc. În schimb, Ion Badea, într-un alt volum publicat în anii din urmă (1996) îl menționează doar, printre șefii de muzică militară din anii 1861-1992, și pe Matei Jurebiță, ca fiind încadrat pe funcție în anul 1938⁶.

Alte date despre acest ofițer al Armatei Române nu cunoaștem încă. Doar *fișa de lexicon* semnată de muzicologul Viorel Cosma⁷ rămâne, până la această dată, cea mai completă și la care, evident, ne vom referi și noi în paginile de față.

Evident, șansa rezultatelor obținute de Matei Jurebiță în învățământul muzical s-a datorat, în primii ani de activitate, și climatului favorabil oferit de Școala Medie de Muzică nr. 1 din București (în prezent Liceul de Muzică „Dinu Lipatti” nr. 1) al cărui director, între anii 1949-1955, a fost profesorul Emil Bâclea, provenit și el din cadrele militare ale Fanfarei Regimentului de Gardă 6 „Mihai Viteazul” din București⁸.

Activitatea laborioasă dovedită la catedra de studii teoretice a Școlii Medii de Muzică din București i-a adus lui Matei Jurebiță o binemeritată apreciere. A fost, ne-au mărturisit câțiva muzicieni apropiați, printre cei dintâi profesori din țară care au obținut gradul didactic I.

Ca titular pentru disciplina *teorie și solfegiu*, Matei Jurebiță i-a avut ca și colegi pe Constantin A. Ionescu, Ion Vintilă, Constantin Zamfir, Nicolae Neagu, Teodor Carțiș, Vasile D. Nicolescu, Emanoil Elenescu, Adriana Sachelarie, Viorel Cosma, iar de la clasa de *Canto popular* pe Fănică Luca, Maria Tănase, Gheorghe Pantazi, Ion Zlotea⁹. Șef de catedră fiind în acei ani compozitorul și profesorul Filaret Barbu¹⁰.

Evident că muzicianul la care ne referim s-a impus, însă, cu brio în domeniul pedagogiei muzicale. De unul singur, sau și în colaborare cu Constantin Zamfir, Feodor Oancea și Valentin Gavrilescu, Matei Jurebiță a semnat ani de-a rândul, în mai multe ediții¹¹, următoarele manuale școlare destinate învățământului elementar și mediu de specialitate:

1956. *Teoria muzicii. Cu aplicații la cântecul popular* pentru ciclul mediu al școlilor

speciale de muzică, București, Ministerul Culturii, 1956, 278 pag. (În colaborare cu Constantin Zamfir)¹².

1956. *307 Solfegii pentru școlile medii de muzică*, București, Litografia Învățământului, 1956, 190 pag. (În colaborare cu Constantin Zamfir).

1962. *Manual de teorie și solfegii pentru clasa a VII-a a școlilor de muzică*, București, Editura Muzicală, 1962, 247 pag.

1967. *Teorie și solfegii pentru clasa a XI-a licee de muzică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1967, 220 pag. (În colaborare cu Feodor Oancea)¹³.

1971. *Teorie și solfegii. Manual anul III pentru licee de muzică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1971, 220 pag. (În colaborare cu Feodor Oancea).

1986. *Teorie și solfegii. Manual pentru clasa a VII-a cu program de muzică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1986, 247 pag. (În colaborare cu Valentin Gavrilescu)¹⁴.

Profesorul Matei Jurebiță este și autorul lucrării: *Muzică pentru ansambluri de gimnastică*, București, Editura Ministerul Educației naționale, 1948.

Despre ce se vorbește, însă, în cărțile de *teorie și solfegii* semnate de profesorul, dirijorul și compozitorul Matei Jurebiță, fiul meleagurilor covășnene? În primul rând despre principii și metode de studiu necesare învățării muzicii de către copii și tineri ca viitori profesioniști (cântăreți, instrumentiști sau pedagogi); din alt punct de vedere, Matei Jurebiță ne dovedește că a iubit și valorificat la cote înalte melosul tradițional autohton. Fie că avem în vedere manualele sale pentru clasele a VII-a și a XI-a, cu program special de muzică, sau culegerea celor *307 Solfegii*, vom remarca, desigur, bogăția de exemple extrase din repertoriul folcloric al diferitelor zone (*graiuri muzicale*) pământene, cât și un număr sporit de melodii create în cel mai fin stil popular de către Matei Jurebiță. În general, în aceste exemple muzicale, profesorul creator dovedește o bogată fantezie, o tehnică de profesionist în armonizarea vocilor și polifonizarea solfegiilor compuse pentru două și trei voci etc. De asemenea mai aflăm în aceste cărți școlare și câteva transcrieri muzicale după documente înregistrate, sau din memoria sonoră a locurilor natale, precum unele melodii de *învârtită, ceardaș, cântece,*

doine pe care profesorul le așează în ritmurile lor firești de 9 și 10 șaisprezecimi sau în măsuri alternative de 5 și 7 timpi etc.

Se insistă în aceste cărți cu conținut didactic pe trăsăturile modurilor populare diatonice și cromatice de stare minoră și cu privire la „scara majoră națională”, pe caracteristicile sonore și acordajele instrumentelor tradiționale: *fluier, cimpoi, bucium, cobză* etc.

Exemplelor muzicale înserate în cuprinsul cărților respective le sunt adăugite și melodii semnate de Victor Iusceanu, Ion Dumitrescu, Alfred Mendelsohn, Anatol Vieru, Theodor Grigoriu, Constantin Tucaliuc, George Breazu, D.D. Stancu, Paul Constantinescu, Doru Popovici sau piese corale din repertoriul preclasic și clasic, romantic și românesc aparținând compozitorilor Adriano Bancherii, W.A. Mozart, G. Verdi, Nicolae Lungu, I.D. Chirescu, Constantin Palade, Cezar Mărculescu, Ion Vintilă ș.a.

În mod concret, despre cartea de *Teoria Muzicii și Solfegii cu aplicații la cântecul popular*, aflată și la Biblioteca Academiei Române, în manuscris (Cota: III 363487), cei doi autori – Constantin Zamfir și Matei Jurebiță – comentează: „Studiul teoriei muzicii universale rămâne incomplet fără cunoașterea elementelor de bază ale muzicii populare. Viața de gândire, simțire și voință este aceeași la toate popoarele. Ceea ce le deosebesc sunt numai condițiile materiale în care trăiesc și care influențează asupra dezvoltării mentalității lor în decursul istoriei. Îndelungata practică muzicală populară ne obligă să privim problemele teoriei muzicii atât din punct de vedere al

evoluției istorice, considerând că istoria selecționează din timp în timp elemente care sunt întrebuițate ca mijloace artistice ce constituie stilul unei anumite epoci.

Muzica populară, căreia muzica cultă îi este de atâtea ori tributară, nu a cunoscut o asemenea preocupare, de aceea – continuă cei doi autori de carte românească – ne propunem în lucrarea de față să lărgim și să completăm elementele teoretice muzicale cu o serie de noțiuni scoase din practica îndelungată a poporului care dă creației muzicale culte perspective noi de îmbogățire”¹⁵.

Ca și creator de sonorități muzicale, Matei Jurebiță a compus *muzică simfonică: Tulnicul lui Horea*, mic poem simfonic pentru orchestră de copii; *muzică de fanfară: Marș pe teme populare; Covasna, potpuriu de muzică populară ardelenescă; muzică instrumentală: Tarantela, pentru flaut și pian; Sârba, pentru vioară, nai și țambal; muzică corală: Ardeleana, cor mixt cu solo de fluier*, versuri de Matei Jurebiță¹⁶.

După conținutul și arhitectura lor formală majoritatea creațiilor semnate de compozitorul prezentat în aceste rânduri au ca model melodia de joc, iar formațiile cărora le sunt destinate aceste piese – cor și fanfară, instrumente tradiționale (fluier, nai, țambal) – fac și ele parte din mijloacele de exprimare cunoscute și mânuite, din copilărie, de cel care a plecat de pe aceste locuri și anume, profesorul de muzică gr. I, dirijorul și compozitorul Matei N. Jurebiță (Covasna, n. 10.02.1908 – d. 6.05.1995, București).

Dr. Constantin CATRINA

Note – Notes

1. Luminița Cornea, *Oameni care au fost: Matei Jurebiță (1908-1997)*, în *Cuvântul Nou*, Sfântu Gheorghe, nr. 5507, 9 octombrie 2009, p. 3.
2. Viorel Cosma, *Muzicienii din România. Lexicon*, vol. IV (H-J), București, Editura Muzicală, 2001, p. 218.
3. *Idem*.
4. Viorel Cosma, *Muzicienii din România. Lexicon*, vol. VIII (P-S), București, Editura Muzicală, p. 70.
5. Marin Sîlea, *Istoria muzicilor militare*, București, Editura Militară, 2006, p. 91.

Deducem din documentația noastră, deși încă prea restrânsă, deocamdată, că Matei Jurebiță a făcut parte din eșalonul ofițerilor de muzică selecționați și avansați pe funcție de specialitate de către remarcabilul ofițer superior, inspectorul muzicilor militare, Egizio Massini. Acest comandant „în numai opt ani cât a stat la conducerea muzicilor armatei (1932-1940)” a inițiat o serie de reforme favorabile statutului „muzicantului militar”. De fapt, apreciază muzicologul Viorel Cosma, „Nucleul actualei *Muzici Reprezentative a Armatei* trebuie căutat în formația Gărzii Regale de pe vremea lui Egizio

- Massini, când elita instrumentiștilor de fanfară s-a concentrat la București” (Viorel Cosma, *Marte și Euterpe*, București, Editura Universitaria, 1996, p. 229).
6. Ion Badea, *În pas de defilare*, București, Editura Militară, 1996, p. 219.
 7. Viorel Cosma, *op.cit.*, p. 218.
 8. Emil Bâclea și Dan Smântânescu, *Dezvăluirile unui artist român*, București, Editura Cortega, 1995, pp. 19-27, 251-319.
 9. *Op.cit.*, pp. 142-150.
 10. Filaret Barbu (1903-1984), compozitor, dirijor și profesor de teorie-solfegii, armonie și dirijat coral la Școala Medie de Muzică Nr. 1 din București (1949-1963).
 11. Toate cărțile de muzică semnate de Matei Jurebiță, în colaborare cu Constantin Zamfir și Valentin Gavrilăscu, se pot consulta numai la Biblioteca Academiei Române din București (Fișier, litera J).
 12. Constantin Zamfir (1908-1987), etnomuzicolog, compozitor, dirijor și profesor de muzică; autor de manuale școlare.
 13. Feodor Oancea, lector univ. la Conservatorul de Muzică „Ciprian Porumbescu” din București, dirijor de cor și autor de manuale școlare.
 14. Pentru Valentin Gavrilăscu, profesor de muzică din București, nu dispunem încă de principale sale date personale.
 15. Constantin Zamfir și Matei Jurebiță, *op.cit.*, p. VIII.
În pedagogia muzicală românească interbelică, privind introducerea elementelor morfologice ale cântecului popular în ansamblul teoriei și practicii didactice clasice se apreciază că „Aportul lui Constantin Brăiloiu și George Breazul, primii ce fac acest hotărâtor pas între legarea școlii de valorile folclorului, de limbajul muzical matern, nu poate fi suficient subliniat. Ei sunt aceia care, convinși de îndemnul lui D.G. Kiriac: «cântece românești în școală românească», valorifică în carte un impresionant material folcloric. Aici, în acest domeniu, principiile lui Constantin Brăiloiu [și George Breazul] cu privire la rolul muzicii în formarea omului și la modul de utilizare a folclorului în școală, își păstrează întreaga valabilitate” (Ligia Toma Zoicaș, *Pedagogia muzicii și valorile folclorului*, București, Editura Muzicală, 1987, p. 14). Pentru alte detalii la cele subliniate în nota 15, vezi și *George Breazul, Pagini din istoria muzicii românești*, vol. VI, Ediție îngr.de Vasile Vasile, București, Editura Muzicală, 2004.
 16. Viorel Cosma, vezi nota 2.